

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΡΡΑ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1998

Πανηγυρικός λόγος που εκφωνήθηκε στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
στις 24 Μαρτίου 1998, με την ευκαιρία της εθνικής επετείου της 25ης Μαρτίου 1821

Η πορεία και η αποστολή του ελληνικού έθνους

Κάθε επέτειος σηματοδοτεί μνήμες, οι οποίες διεγείρουν τις αισθήσεις, την καρδιά, το νου και επιτακτικά ζητούν μια θέση ζωσας κατάθεσης. Τότε η μνήμη συνδέεται με τη σκέψη και η σκέψη γίνεται λόγος.

Λόγο καρδιάς θα καταθέσω σήμερα ενώπιόν σας, προσπαθώντας να προσεγγίσω, να περιγράψω και να εξάρω την πορεία και την αποστολή του Έθνους μας, κάτω από την οπτική των πολιτικών συνθηκών της κάθε ιστορικής περιόδου. Θα προσπαθήσω να καταθέσω γι' αυτήν την πανέμορφη γωνιά αυτό που είναι η ουσία της, τον πολιτισμό της. Θα προσπαθήσω να προσεγγίσω τον άνθρωπο Έλληνα, όχι σαν ένα είδος ζωντανού οργανισμού φυσικά προσδιοριζόμενου, αλλά σαν μονάδα που προσδιορίζεται από αφηρημένα νοήματα, γενικού κύρους, από έννοιες, από ιδέες, με μια λέξη από το πνεύμα του.

Οι μεγάλες περίοδοι του Ελληνισμού οι οποίες συνθέτουν και την ενιαία θαυμαστή ιστορία του είναι τρεις. Του αρχαίου Ελληνικού κόσμου, του Βυζαντινού Ελληνισμού και η περίοδος του Νέου Ελληνισμού (1) (2).

Σ' αυτές τις μακρές ιστορικές περιόδους, οι οραματισμοί, τα ιδανικά, οι επιδιώξεις, τα σύμβολα, συνθέτουν τη φυσιογνωμία της κοινωνίας τους, συνθέτουν τον πολιτισμό της, δηλαδή την τάξη, η οποία προάγει την πνευματική και υλική της καλλιέργεια, ορίζοντας έτσι και την πορεία και την αποστολή της.

Ο αρχαίος ελληνικός κόσμος έταξε ως σκοπό τη δημιουργία ανωτέρων ανθρώπων, ανθρώπων με ελεύθερη συνείδηση, με πίστη στην αλήθεια, μέσα από την Σωκρατική αναζήτηση της του «γνώθι σ' αυτόν». Μέσα από την ανατροπή του ενστίκτου προς την κριτική σκέψη (3).

Έταξε ως σκοπό του, την Αριστοτελική κατάκτηση της αλήθειας με την προσήλωση στην αντικειμενική πραγματικότητα, στην εντελέχεια.

Μέσα από τη διδασκαλία του Αριστοτέλη συνιστάται η δικαιοσύνη, όχι σαν αφηρημένη έννοια, αλλά ως πράξεις οι οποίες αποτελούν δικαιοσύνη. Υπηρετείται η ευγνωμοσύνη και η ευεργεσία (3). Ακόμα ο αρχαίος ελληνικός κόσμος μέσα από την πρωτοτυπία της αυτοδιοίκησης της πόλης - κράτους θεμελιώνει τη Δημοκρατία (1) (4) και εκφράζει την ισορροπία με την εφαρμογή του «μέτρου»(3).

Άρα ο αρχαίος ελληνικός κόσμος είναι ο Προμηθέας της ανθρωπότητας, ο μεγάλος ευεργέτης του ανθρώπου και του κόσμου (3). Όμως η «ελληνική

αγωγή και διαίτα» δηλαδή ο ελληνικός τρόπος ζωής απλώνεται με την πολιτιστική και ενοτική και για πολλούς απελευθερωτική εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Τότε μπορούμε να πούμε ότι η αποστολή αυτή εκπληρώνεται, αφού η ελληνική σκέψη μεταλαμπαδεύεται έως τη Βακτριανή, την εσχατιά του τότε γνωστού κόσμου.

Ενδεικτικά αναφέρουμε την επιγραφή σε αναθηματική στήλη, που πρόσφατες ανασκαφές έφεραν στο φως, στη θαυμάσια ελληνιστική πόλη πιθανώς την Αλεξάνδρεια την Ωξιανή.

ΠΑΙΣ ΩΝ ΚΟΣΜΙΟΣ ΓΙΝΟΥ

παιδί να είσαι κόσμιος

ΗΒΩΝ ΕΓΚΡΑΤΗΣ

έφηβος να είσαι εγκρατής

ΜΕΣΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ

ώριμος να είσαι δίκαιος

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ ΕΥΒΟΥΛΟΣ

ηλικιωμένος να είσαι καλόγνωμος

ΤΕΛΕΥΤΩΝ ΑΛΥΠΟΣ

πεθαίνοντας να μη λυπάσαι (5)

Ο Μέγας Αλέξανδρος εμβολίασε με το ελληνικό πνεύμα την Ανατολή. Αλλά και η Ανατολή αρχίζει τη φάση του θριάμβου της επί του ελληνικού πολιτισμού. Ήταν τότε, όταν δεν υπήρχαν πια οι θεοί και ο Χριστός δεν υπήρχε ακόμα. Ήταν η εποχή της αμφιβολίας, η εποχή που αρχίζει η σύγκρουση, μεταξύ φιλοσοφίας και θρησκείας, τότε που η φιλοσοφία παραιτήθηκε της αναζήτησης της αλήθειας και της επικούρειας ευτυχίας, επέστρεψε στη μητέρα της τη θρησκεία και αναζήτησε και πάλι στην πίστη τα θεμέλια της ελπίδας.

Από τους Στωικούς έως τον Πλωτίνο αναζητούνται τα αίτια για τη διευκρίνιση του τελικού σκοπού, που είναι η φυγή από τον κόσμο τούτο και η συμμετοχή στη ζωή του θεού. Από τον Στωικό Ζήνωνα που ήταν από την Ταρσό, μέχρι τον Παύλο, επίσης από την Ταρσό, η απόσταση ήταν μόλις ένα βήμα (6).

Επρόκειτο να γίνει στη οδό προς τη Δαμασκό.

145 π.χ. - 330 μ.χ. (1)

Στη σκηνή της ιστορίας εισέρχεται θριαμβευτικά πλέον η Ρώμη. Αιτία ; Οι έριδες μεταξύ των ελληνικών πόλεων, η ανικανότητα των επιγόνων, η αιτοσύνθεση του ελληνικού πολιτισμού. Η Ρώμη νεαρά δύναμη με την επιβολή

της κυριαρχίας της κατέκτησε, αλλά και διέσωσε το πνεύμα της Ελλάδας, το μεταβίβασε δε πολύτιμη κληρονομιά στα έθνη της Ευρώπης.

Είναι το πνεύμα το οποίο η σύγχρονη ευρωπαϊκή σκέψη απορρόφησε μέσω του πυρετού της Αναγέννησης (6).

Το 330 μ.χ. η δυναστεία της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας παύει να υφίσταται αφού ο Μ. Κωνσταντίνος ανακηρύσσει το Βυζαντινό Χριστιανικό Κράτος (1).

Ο Χριστιανισμός που κυριάρχησε σταδιακά σε όλη την αυτοκρατορία έδωσε και το τελειωτικό κτύπημα στις εθνικές διακρίσεις. Έτσι η υπερεθνική ρωμαϊκή ιδεολογία, διευρυμένη χάρη στη χριστιανική διδασκαλία της αδελφοσύνης όλων των ανθρώπων, διατηρήθηκε επί αιώνες στη Βυζαντινή αυτοκρατορία, που ήταν επίσης υπερεθνικό κράτος.

Στην αυτοκρατορία ο κύριος εθνικός σκοπός μετά το 400 μ.χ. ήταν η άμυνα και η υπεράσπιση του πολιτισμού απέναντι σε αλληπάλληλες βαρβαρικές επιδρομές.

Να πως το διατυπώνει αυτό ο ποιητής Γ. Σεφέρης :

«για μας ήταν άλλο πράγμα ο πόλεμος

για την πίστη του Χριστού

και για την ψυχή του ανθρώπου

καθισμένη στα γόνατα της Υπερμάχου Στρατηγού ...»

Όλοι οι άλλοι πόλεμοι έγιναν για να ανακτηθούν ρωμαϊκά εδάφη και να ελευθερωθούν υπόδουλοι Ρωμαίοι. Ωστόσο η απελευθέρωση όλων των Ρωμαίων είχε καταστεί αδύνατη.

Σ' αυτή την πικρή συνειδητοποίηση πρέπει να αναζητηθούν τα σπέρματα του «καυμού της Ρωμηοσύνης» της ιδεολογίας του αλυτρωτισμού και της αίσθησης της αδικίας.

«Ο καυμός της Ρωμηοσύνης» ο πέρα από φυλετικές διακρίσεις χαρακτήρας του Ρωμαϊκού κράτους και η Ορθόδοξη πίστη είναι οι παράγοντες που διαμόρφωσαν την εθνική συνείδηση του Νέου Ελληνικού Κόσμου (7) (8).

Το μεγαλείο του χριστιανικού βυζαντινού πολιτισμού 330-1453 μ.Χ. οφείλεται στη σύζευξη του φιλελεύθερου αρχαίου ελληνικού πνεύματος με την αντίληψη της αγάπης της χριστιανικής πίστης, ως αίτημα ψυχικής ολοκλήρωσης και πνευματικής καταξίωσης. Αυτή την καταξίωση, η οποία αποτελεί και την αποστολή του, τονίζει κατά θεσπέσιο τρόπο ο Απόστολος των Εθνών Παύλος στην Α' προς Κορινθίους Επιστολή του (ΙΓ' 1-3).

«Εάν ταις γλώσσαις του κόσμου λαλώ και των αγγέλων, αγάπην δε μη έχω, γέγονα χαλκός ηχών ή κύμβαλον αλαλάζον

...

αγάπην δε μη έχω ουδέν εμί ...

αγάπην δε μη έχω ουδέν ωφελούμαι»

Και τούτο γιατί, γιατί ο άνθρωπος καθώς πορεύεται τραγικά μόνος μέσα στον κόσμο, έχοντας συνείδηση της ατέλειάς του και της ανεσιτότητάς του, για να βρει διεξόδους και να καταπολεμήσει αυτές τις αδυναμίες του, οδηγείται στην πίστη με κορυφαία εκδήλωση τη θέωση. Ενώ η συνείδηση της ανεσιτότητάς του, που κορυφώνεται με την πραγματικότητα του θανάτου του, βρίσκει διέξοδο στην κοινωνία του με τους άλλους ανθρώπους, με κορυφαία εκδήλωση την Αγάπη. Έτσι αποκτά νόημα και καταξιώνεται η ζωή του. Δια της αγάπης δεν πραγματώνεται απλώς με λογικές κατεργασίες αλλά τελειουργείται, δηλαδή αποκαλύπτεται με τη βίωση, ή συνάντηση του Εγώ με ένα άλλο Εγώ, που στέκεται απέναντί του ως Εσύ. Η τελειουργία αυτής της αγάπης είναι αποτέλεσμα της Ελευθερίας του πνεύματος, που νωρίτερα τον 5ο και 4ο π.Χ. αιώνα αναπτύχθηκε και αναλλοίωτο καθώς είναι παραδόθηκε, ώστε να ολοκληρωθεί με την ετερότητα, που τόσο σοφά παρατίθεται και πάλι από τον Απόστολο Παύλο, στην προς Ρωμαίους Επιστολή του (ΙΕ' 7).

«Διο προσλαμβάνεσθε αλλήλους, καθώς και ο Χριστός προσελάβετο ημάς εις δόξαν θεού».

Η ανάγκη αυτή της συντροφικότητας και η αποδοχή της ετερότητας, της καταγωγής, της διαφοράς του γένους, η έφεση προς την αγάπη, αποκτά τεράστια σημασία για τον εξανθρωπισμό του κοινωνικού βίου.

Τότε μόνο τα άτομα και η κοινωνία οδηγούνται σε πράξεις φιλεσπλαχνίας, φιλανθρωπίας, φιλαλληλίας.

Και πάλι θα μου επιτρέψετε να χρησιμοποιήσω χωρίο της εκκλησιαστικής υμνολογίας, που ψάλλεται την εσπέρα της Μ. Παρασκευής και δηλώνει την ουσία του πολιτισμού του βυζαντινού ελληνισμού' είναι η στιγμή που ο Ιωσήφ ο από Αριμαθαίας θερμοπαρακαλεί τον Πιλάτο και ζητά το σώμα του Χριστού ώστε να το ενταφιάσει μ'αυτά τα λόγια :

«Δος μοι τούτον τον ξένον τον εκ βρέφους ως ξένον ξενωθέντα εν κόσμω'δος μοι τούτον τον ξένον, όν ομόφυλοι μισούντες θανάτουσιν ως ξένον ...δος μοι τούτον τον ξένον ίνα κρύψω εν τάφω, ος ως ξένος ούκ έχει την κεφαλήν που κλίνη ...».

Αυτές είναι οι επιταγές, που για 1100 χρόνια διαπερνούν την πολυεθνική βυζαντινή αυτοκρατορία και προσπαθούν να διαχυθούν στον κόσμο της.

Η Βυζαντινή αυτοκρατορία από εθνική σκοπιά ήταν ρωμαϊκή και υπερεθνική, πολιτιστικά όμως αναμφισβήτητα ήταν ο μοναδικός φορέας του Ελληνικού πολιτισμού.

Οι Ρωμηοί διατήρησαν την ίδια υπερεθνική συνείδηση και μετά την υποδούλωσή τους στους Τούρκους (7).

Αυτή τη συνείδηση δηλαδή την επίγνωση της υπαρξής μας, των σκέψεών μας, των στοιχείων της ψυχικής μας ζωής· την ικανότητα να διακρίνουμε το αγαθό από το κακό, θα αξιολογήσουμε στη θεώρηση ενός οργανωμένου αυθύπαρκτου συνόλου, του «Νεοελληνικού ήθους».

Έτσι μέσα από το περιεχόμενό του, θα αντιληφθούμε τις πράξεις και ενέργειες, που διαμορφώθηκαν με τη βοήθεια της πείρας και της ιστορίας και οδήγησαν στη Μεγαλειώδη Επανάσταση του Εικοσιένα. Θα αντιληφθούμε την αποστολή και την πορεία του Νέου Ελληνισμού (9).

«Στη γλώσσα του σημερινού ευρωπαϊκού ανθρώπου το ήθος είναι μια έννοια αντικειμενικού μέτρου για την αξιολόγηση του ατομικού χαρακτήρα»(10).

Όμως από τα βάθη της ιστορίας προβάλλει η μορφή του Ηράκλειτου, ο οποίος μας δίνει έναν άλλο ορισμό του ήθους, μας λέει ότι «Ήθος ανθρώπου δαίμων», που σημαίνει, το ήθος του ανθρώπου είναι ο θεός. Αλλά και η λέξη «ήθος» στην ελληνική γραμματεία σήμαινε κατοικία, τόπος διαμονής, ενδιαίτημα. Άρα το ήθος του ανθρώπου είναι η φανέρωση του τόπου στον οποίον κατοικεί, είναι η φύση του, η ουσία του, η πραγματικότητά του. Είναι το προσωπό του. Όταν επομένως ο Ηράκλειτος ορίζει ότι το ήθος του ανθρώπου είναι ο Θεός, ορίζει αυτό που είναι ο άνθρωπος ως εγγύτητα, ως σχέση, ως εικόνα προς το θείο. Δηλαδή η ανθρώπινη φύση στην προσωπική της φανέρωση είναι «απέναντι» στο Θεό, είναι σε σχέση με το Θεό. Είναι η δυνατότητα της προσωπικής σχέσης και κοινωνίας με το Θεό (10).

Αυτή η δυνατότητα είναι και το μυστικό ρεύμα αυτής της σχέσης, αυτής της κοινωνίας, που κατείχαν και οι αγωνιστές του Εικοσιένα (9). Την αίσθηση της συμμετοχής του θείου, απλά δοσμένο σαν κάτι απολύτως φυσικού - γιατί όντως είναι φυσικό - ίσως ασυνείδητα ειπωμένου, αλλά συνειδητά εκφρασμένου ως επίγνωση της ίδιας της ύπαρξής τους, ως πορεία, ως αποστολή. Ρωτά ο Γόρδον πριν από τη μάχη στους Μύλους τον Μακρυγιάννη : «Τί θα κάμης σε τόσο πλήθος Τούρκων;» (11).

«Είναι ο Θεός του αποκρίνεται και κάνει ο ίδιος!». Με πεποίθηση και ευψυχία πάλι την ίδια απάντηση έδωσε και στον Δερβινύ, όταν του προέ-

βαλε τη λογική των αριθμών, «... είναι αδύνατες οι θέσες κι' εμείς, όμως είναι δυνατός ο Θεός, όπου μας προστατεύει και θα δείξωμεν την τύχη μας σ'αυτές τις θέσες τις αδύνατες». (11)

Και σε άλλο σημείο ύστερα από μια μάχη ο Μακρυγιάννης καταγράφει «Όσοι αξιωματικοί πολέμησαν εκεί ... πεζούρα και καβαλαρία, πολλά γενναίως και πατριωτικός. Κι' όλοι οι απλοί Έλληνες αγωνίστηκαν με μεγάλον πατριωτισμόν και γενναϊότητα δια την πατρίδα και θρησκεία ... Κι αυτό ότ' είναι ντουφέκι και σπαθί ελληνικόν, θρησκευτικόν και πατριωτικόν». (12).

«Δε χάνεται η πατρίδα, ο Θεός έβαλε την υπογραφή του και δεν την παίρνει πίσω» λέει ο Κολοκοτρώνης και δεν είναι απλό σχήμα λόγου, είναι πεποίθηση. (13)

Και τότε το δίλημμα «Ελευθερία ή Θάνατος» προβάλλει όχι πια σα μια ωραία φράση ηρωικής απελπισίας, αλλά σαν το αυτονόητο συμπέρασμα μιας φυσικής αναγκαιότητας.

Όμως μια άλλη αναγκαιότητα καλούμεθα να αντιμετωπίσουμε σήμερα. Το νέο ή μάλλον ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, το οποίο αναπτύσσεται γύρω μας και απαιτεί όσο ποτέ άλλοτε την επαγρύπνηση και την προσρμογή μας σ'αυτό.

Αυτό σημαίνει συγκράτηση στην αλλοτρίωση, κυρίως των πολιτιστικών μας καταβολών.

Σκοπός και στόχος η αποστολή του Έθνους μας μέσα από τα γνωστά μονοπάτια, που χαράχθηκαν από το λαό και τα φωτισμένα μυαλά ποιητών, φιλοσόφων, πολιτικών, που από τον Όμηρο μέχρι σήμερα, τα ενισχύουν με τη λαλέουσα σοφία τους. Υπέρτατες αρετές, που όπως είδαμε δημιούργησαν τον ελληνοχριστιανικό πολιτισμό, δεν επιτρέπεται να ισοπεδωθούν μέσα στην πραγματικότητα της παγκοσμιοποίησης.

Σήμερα που το μέλλον εξαρτάται από τις αποφάσεις των κρατών, των επιχειρήσεων, των υπεύθυνων της οικονομικής ανάπτυξης και τους περιβαλλοντικούς ακτιβιστές και που καθένας απ' αυτούς μεταφέρει μια οικονομική προοπτική στο παγκόσμιο διαπραγματευτικό δίκτυο, οι αποφάσεις τους σκιαγραφούν το οικονομικό μέλλον, αλλά και δεν μπορούν να ξεφύγουν από ηθικές δεσμεύσεις γύρω από κατάλληλους τρόπους χρησιμοποίησης των παγκοσμίων καταναλωτών και πηγών.

Τέλος το φυσικό και τεχνολογικό περιβάλλον παίζει ένα κρίσιμο ρόλο στο διεθνές σενάριο. Οικολογικές υποθέσεις και τεχνολογικές πιέζουν τους ανθρώπους πολλών πολιτισμών, να θέσουν θεμελιακές ερωτήσεις για το

μέλλον του πλανήτη.

Καθώς η παγκόσμια οικονομία συνεχίζει να αναπτύσσεται, τα αναφερόμενα ηθικά ερωτήματα πολλαπλασιάζονται και γίνονται πολύπλοκα.

Και να μη μας διαφεύγει της προσοχής ότι η παγκόσμια οικονομία σήμερα, δεν είναι πεδίο ανταγωνισμού, αλλά προσφέρει την πρόκληση για ηγεμονία (14).

Ας δούμε λοιπόν τι μπορεί να προσφέρει η Ελλάδα για το σχηματισμό όχι του οικονομικού μέλλοντος, αλλά για το σχηματισμό μιας γνήσιας συνολικής κουλτούρας.

Είναι κοινός τόπος, πως τα νάματα του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού είναι τρία. Το ελληνικό κλασικό πνεύμα, η ρωμαϊκή πολιτεία και η χριστιανική αγάπη.

Όμως τα νάματα των τριών αυτών πηγών γονιμοποιημένα, δεν φανέρωσαν το ίδιο ακριβώς πνεύμα του μεσογειακού χώρου.

Ενώ ο ελληνικός φιλοσοφικός λόγος, ως μαθηματικός, εκυριάρχησε και οδήγησε στην επιστημονική έρευνα και από εκεί στους θριάμβους της τεχνικής εφαρμογής· στην περιοχή του θεωρητικού λόγου αγνοήθηκε και δεν έγινε αποδεκτός.

Αγνοήθηκαν π.χ. οι Ελεάτες φιλόσοφοι Ζήνων και Παρμενίδης που όρισαν ότι, το παν αποτελεί εν ον ή όπως το συγκεκριαλιώνει ο Αριστοτέλης «το εν είναι τον Θεόν».

Αγνοήθηκε το αρχαίο ελληνικό πνεύμα, το οποίο διακρίνει η αρετή του μέτρου, και το εκφράζει ο φιλοσοφικός λόγος, ο οποίος είναι ο συγκροτημένος κόσμος των αντικειμενικών αξιών, ο κόσμος των ιδεών. Αγνοήθηκε ο Χριστιανισμός, ο οποίος τοποθετεί επάνω από το Λόγο, την Πίστη στο Θεό, ώστε ο άνθρωπος ν'αποκτήσει το δικαίωμα της ελπίδας, με σκοπό τη συνένωσή του με αυτό το απόλυτο.

Και αυτόν τον δεσμό ακριβώς μετουσίωσε σε δεσμό αγάπης.

Τότε δυστυχώς κυριάρχησαν ο δυτικός εμπειρισμός, ο οποίος περιορίζει το Λόγο στην Εμπειρία. Ο αγνωστικισμός, ο οποίος αρνείται τη νόηση του αληθινού. Ο υπαρξισμός, ο οποίος θέτει κάτι το εντελώς ρευστό, και εκφύλισαν τόσο τον κλασικό λόγο, αλλά και το χριστιανικό νόημα, ώστε να οδηγηθεί ο πολιτισμός σ' ένα υλιστικό μεσσιανισμό (15).

Η άλλη έκφραση του ελληνικού πνεύματος η τέχνη, ξέφυγε από την πειθαρχία του μέτρου, ατόνισε η μορφή και η έλλογη τάξη των νοημάτων.

Τέλος η πολιτική πράξη από έργο σοφίας, μετατρέπεται πολλές φορές

σε έξαλλες ακρότητες.

Τα ποικίλα αυτά ρεύματα οδηγούν στην άρνηση κάθε σκοπού, στην κατάλυση κάθε κλίμακας αξιών, στην κατάλυση της Ελευθερίας.

Μέσα σ'αυτή την αναρχία της ζωής, πρέπει ν' αναδυθεί η τάξη και το μέτρο «η παλίντονος αρμονία» όπως λέει ο Ηράκλειτος. (15)

Μέσα στο κυκεώνα της παγκοσμιοποίησης, όπου κυρίαρχος αρχή είναι η ηγεμονία, ο άνθρωπος για ν' αντισταθεί πρέπει να εξανθρωπιστεί, δηλαδή ο καθένας να γίνει ιδιότυπη μονάδα, που να προσδιορίζεται από πνευματικά αίτια (κίνητρα) και ν' αποκτήσει ελευθερία βούλησης για σκέψη και για πράξη.

Μέσα στην αναρχία της ζωής και έκφρασης, πρέπει ν' αναδυθεί η τάξη και το μέτρο.

Πρέπει ν' αναστηθεί το αρχικό πνεύμα φωτισμένο από το φως της αγάπης και να στηθεί κυρίαρχο πάνω στη σύγχρονη Ευρώπη. (16).

Για την κατάνοηση αυτή πρέπει η ελληνική παιδεία να προσανατολισθεί προς τα ιδανικά, που η αποστολή αυτή περικλείει.

Ευχαριστώ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κ. Παπαρρηγόπουλος. «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους». Εκδόσεις : Ελευθερουδάκη, έκδοσις 8η Copyright 1963. Τόμος 2ος μέρος 2ο, σελ. 5-63, τόμος 3ος σελ. 1-6, τόμος 4ος σελ. 5-6, τόμος 5ος σελ. (ε' -ε'), τόμος 1ος σελ. 274 - 283, τόμος 4ος σελ. 5-6.
2. Λίνος Πολίτης. «Νεοελληνικό ήθος, η μορφή του Αγωνιστή» (λόγος εκφωνηθείς της 25ην Μαρτίου 1956), Α.Π.Θ. Θεσ/νίκη 1957 σελ. 6.
3. Η.Π. Νικολούδης. «Από τον Προμηθέα στον Σωκράτη», Εκδόσεις : Ροές, Αθήνα 1992 σελ. 187-210, 213-290.
4. «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους», Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., τόμος 2ος, σελ. 219-220.
5. Δ. Παντερμαλής. «Αλέξανδρος και Ανατολή». Ο.Π.Π.Ε. «Θεσσαλονίκη '97» και Α.Π.Θ. σελ. 40.
6. Will Durant. «Παγκόσμιος Ιστορία Πολιτισμού», Μετάφραση : Νικ. Κ. Παπαρρόδου, Εκδόσεις : Αφοί Συρόπουλοι Ο.Ε., Copyright 1970, Τόμος 3ος, σελ. 296-297, 700-704, τόμος 2ος σελ. 678-682.
7. Αναστασίου Φιλιππίδη. «Ρωμηοσύνη ή βαρβαρότητα». Εκδόσεις : Ιερά Μονή Γενεθλίου Θεοτόκου, Λειβαδεία 1994 σελ. 71-98.
8. Θεοδώρου Ζήση. «Φραγκόψαμε». Εκδόσεις : «Βρυέννιος» Θεσ/νίκη 1994 σελ. 29-32.
9. Απόστολος Βακαλόπουλος. «Η ιστορική συνείδηση και το αγωνιστικό πνεύμα του Νέου Ελληνισμού». (Λόγος εκφωνηθείς κατά την εθνικήν εορτήν της 25ης Μαρτίου 1957) Α.Π.Θ. Θεσ/νίκη 1957 σελ. 7-8.
10. Χρήστος Γιανναράς. «Η Ελευθερία του Έθνους» Εκδόσεις : «Δωδώνη» Αθήνα 1970 σελ. 15-21.
11. «Μακρυγιάννη Απομνημονεύματα» Εισαγωγή-Σχόλια : Σπύρου Ι. Ασδραχτά. Εκδόσεις : Α. Καραβία σελ. 206, 256.
12. «Στρατηγού Μακρυγιάννη Απομνημονεύματα» Κείμενο, εισαγωγή, σημειώσεις Γιάννη Βλαχογιάννη, έκδοση β', Εκδόσεις : Βιβλ. Ε. Γ. Βαγιονάκη, Αθήνα 1947, τόμος 1ος σελ. 311.
13. Ο Γέρων Κολοκοτρώνης. Διήγησις συμβάντων της Ελληνικής φυλής. Ρητά του Κολοκοτρώνη. Τραγούδια των Κολοκοτρωναίων Αθ., Βιβλιοθήκη της «Εστίας» αριθ. 1-2, 1889 τομ. 2ος σελ. 30.
14. Max L. Stackhouse, Dennis P. McCann and all. «On Moral Business Classical and Contemporary Resources for Ethics in Economic Life». Εκδόσεις : Eerdmans, Michigan 1995, Κεφ. 14 σελ. 741-742.
15. Κωνσταντίνου Τσάτσου «Ελληνική Πορεία» πολιτικά δοκίμια β' έκδοση, Εκδόσεις : Βιβλ. της «Εστίας» Ι.Δ. Κολλάρου & Σιας Α.Ε. σελ. 15-26, 63-75.
16. Ιωάννου μ. Αγιαννανίτου, «Ήλιος σε Έναν Κόσμο που δύει». Αρχαίες μαρτυρίες για τον άγιο Μαρτίνο. Εκδ. Συνοδείας Ιερομ. Ιωάννου, Κελλίων «Κοιμήσεως της Θεοτόκου» Αγία Άννα - Άγιον Όρος 1988. Πρόλογος σελ. 9-22